

Warszawa 14 sierpnia 2019 r.

Prof. zw. dr hab. Elżbieta Barbara Zybert
Katedra Badań nad Bibliotekami i Innymi Instytucjami Kultury
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Małgorzaty Mazur: *Uwarunkowania prawne i przeobrażenia powiatowych instytucji kultury w latach 1999-2016 na przykładzie bibliotek publicznych województwa śląskiego*, przygotowanej pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Jana Malickiego, Katowice 2019 r.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska pod powyższym tytułem składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów (w tym zakończenia, które zostało oznaczone jako rozdział 5), abstraktów po polsku i angielsku, bibliografii (s. 271-298) oraz wykazu i spisu tabel. Praca liczy 300 stron.

Przedmiotem niniejszej pracy są zagadnienia związane z analizą uwarunkowań prawnych i wynikającymi z nich przeobrażeniami instytucji kultury, reprezentowanymi przez biblioteki. Badaniami objęte zostały biblioteki szczebla powiatowego działające na terenie województwa śląskiego, a chronologia badań obejmuje lata od 1989 roku, chwili przeprowadzenia reformy administracyjnej, do 2016 roku. Wybór województwa śląskiego, jako terenu badań, był także podyktowany faktem, że województwo to, jako jedyne w Polsce ma bardzo zbliżoną liczbę powiatów i miast na prawach powiatu. Dało to możliwość dokonania porównań zarówno na poziomie statystycznym, ale także zaprezentowanie wniosków i rekomendacji dla powiatowych instytucji kultury na przykładzie analizowanych bibliotek publicznych (s. 10).

Biorąc, więc, pod uwagę walory poznawcze i użytkowe można wybór problematyki badawczej uznać za trafny.

Celem recenzowanej pracy była "weryfikacja tezy o swoistej przezroczystości biblioteki powiatowej tak wobec biblioteki wojewódzkiej, jak i bibliotek gminnych. Ale też kreacji wizerunku, pozycji, roli biblioteki w powiecie przy ogromnym wysiłku bibliotekarzy współtworzących tę bibliotekę" (s.9). Przeprowadzona analiza uwarunkowań prawnych miała pokazać jak wpływają one na realizację przez biblioteki zadań wyznaczonych przez ustawy, ale także jakie problemy generują. Ponadto, jak stwierdza Doktorantka "dokładny i precyzyjny opis rzeczywistości pozwoli sformułować szczegółowe wnioski wraz fundamentalnym pytaniem o sens istnienia bibliotek powiatowych" (s.9).

Ponieważ biblioteka i jej środowisko są instytucjami złożonymi, do badania różnorodnych problemów z nimi związanych Pani mgr Małgorzata Mazur słusznie zdecydowała się na multimetodologiczny ogląd zjawiska. Uznała za dopuszczalne i wykorzystwała "wielość metod adekwatnych do podmiotu, na przykład: statystycznych, prawnych, ekonomicznych, politologicznych, społecznych – celem uzyskania pełnej wiedzy uogólnionej, prawdziwej lub prawdopodobnej". Za podstawę dociekań naukowych przyjęto "metodologię komplementarną dla badań nad makrostrukturami instytucji (sieć, system), wobec badanych mikrokonstrukcji pojedynczych bibliotek (kultura organizacyjna)" wraz z

wykorzystaniem elementów metody etnograficznej, zwłaszcza przy analizie sprawozdań merytorycznych bibliotek. A dzięki „fotografii bibliotekarstwa” w bibliotekach powiatowych województwa śląskiego zamierzała uzyskać odpowiedź na zasadnicze pytanie: "Czy powiatowe biblioteki publiczne są potrzebne w polskim systemie bibliotecznym (w sieci), czy nie".

Zastosowane metody miały umożliwić:

1. "opis rzeczywistości w całej wielości i skomplikowaniu wraz z uwarunkowaniami administracyjnymi, prawnymi, społecznymi, kulturowymi", a więc jak określa to Pani mgr Mazur sporządzenie "fotografii rzeczywistości bibliotekarskiej województwa śląskiego";
2. "dokonanie analizy aktywności wewnętrznej bibliotek, związków i powiązań wertykalnych wobec biblioteki wojewódzkiej i horyzontalnych wobec bibliotek gminnych";
3. "syntetyzującego – wektorowego określenia horyzontu istnienia i trwania instytucji pośredniej między województwem a gminą" (s.10).

Doktorantka dokonała także krótkiego przeglądu piśmiennictwa, które stwarza teoretyczne podstawy dla podjętych przez Nią badań, ukazuje powiązania między zjawiskami i rzeczami w funkcjonowaniu bibliotek, ale również "jest kolejnym elementem budującym propozycję metodologiczną w przedstawianej pracy. Zderzają się w niej bowiem ze sobą dwa spojrzenia uogólnione, uniwersalne i skonkretyzowane, ograniczone do zwartej przestrzeni terytorialno-instytucjonalnej" (s.8).

Struktura pracy i uwagi dotyczące rozprawy

We *Wstępie* Doktorantka dokonała omówienia procesu przemian ustrojowych, gospodarczych, politycznych i społecznych, które nastąpiły w 1989 roku, a wynikały ze zmian uwarunkowań prawno-organizacyjnych państwa. Wyjaśniła zakres pojęciowy administracji publicznej, przedstawiła nowe zasady podziału administracji terenowej w Polsce widoczne w nowej liczbie województw, powiatów i gmin. Dokonała charakterystyki administracji lokalnej samorządu terytorialnego na terenie województwa śląskiego, będącego terenem funkcjonowania badanych bibliotek. Jak wynika z informacji zawartych we *Wstępie* na terenie województwa śląskiego funkcjonuje 167 gmin (w tym 49 miejskich, 22 miejsko-wiejskie i 96 wiejskich), 36 powiatów (w tym 17 to powiaty ziemskie, a 19 miasta na prawach powiatu - powiaty grodzkie). Tu także wyjaśnia różnice pomiędzy powiatem a miastem na prawach powiatu.

Rozdział 1: *Uwarunkowania prawne powiatowych instytucji kultury na przykładzie powiatowych bibliotek publicznych województwa śląskiego* (s. 11- 31). Doktorantka wyjaśnia w nim pojęcie instytucji kultury, zasady ich działania i przypisane zadania a także pisze o tym, jak są zorganizowane instytucje samorządowe. Ponownie wymienia powiaty ziemskie i grodzkie. W dalszej części Pani mgr M.Mazur przechodzi do spraw związanych z bibliotekami. Stwierdza, że "w strukturze jednostek samorządu terytorialnego mamy do czynienia z jednostką działającą na pograniczu ustawy o samorządzie gminnym i o samorządzie powiatowym, bądź z jej czwartym szczeblem. Wobec tego uzasadniona wydaje się teza, że instytucje kultury zorganizowane w formie bibliotek publicznych, których organem tworzącym jest powiat, jak i miasto na prawach powiatu, są jednostkami, które winny realizować zadania przewidziane dla bibliotek powiatowych" (s.14). Zamieszczone w tej części rozważania miały potwierdzić, czy sytuacja ta jest zgodna ze stanem faktycznym i prawnym (s.14). Doktorantka zwraca tu uwagę, że spośród 17 powiatów ziemskich jedynie 1

powiat, gliwicki, utworzył i prowadzi powiatową bibliotekę publiczną, dokonała analizy przypisanych jej zadań wynikających z uchwał np. Rady Powiatu i zestawiała je z zadaniami wynikającymi z ustawy o bibliotekach. Ponieważ ustawodawca nakładając na powiaty obowiązek tworzenia bibliotek publicznych dopuścił możliwość przekazania zadań tych bibliotek do realizacji przez biblioteki gminne lub wojewódzkie i mające swoją siedzibę na terenie danego powiatu bardzo wartościowe jest dokonane tutaj porównanie zapisów wynikających z przepisów Ustawy o bibliotekach, uchwał Rad Powiatu i porozumień z zarządami gmin odnośnie delegacji tych zadań bibliotek powiatowych i zasygnalizowanie wynikających z tego skutków.

Ciekawe są także wnioski (s. 27), płynące z tego porównania, że reforma administracji publicznej wprowadziła de facto czterostopniowy, a nie trójstopniowy podział administracji publicznej obejmujący gminy, miasta na prawach powiatu, powiaty oraz województwa, a przepisy szczegółowe, na podstawie których jednostki samorządu terytorialnego wykonują zadania publiczne na rzecz określonej społeczności często pomijają istnienie miast na prawach powiatu. Inne spostrzeżenie dotyczy tego, że w świetle przepisów ustawy o bibliotekach nie wymienia się bibliotek, które są zobowiązane wykonywać zadania bibliotek powiatowych, brakuje także określenia tych zadań, przewidzianych prawem do realizacji przez biblioteki gminne oraz powiatowe. Należałoby, zdaniem Doktorantki, zastanowić się czy biblioteki publiczne są potrzebne na szczeblu powiatowym czy też ich zadania można przekazać do realizacji bibliotekom miast na prawach powiatu czy bibliotekom wojewódzkim (s.28). Trzecia konstatacja dotyczy kwestii przestrzegania, lub nie, i konsekwencji nierealizowania wymogów ustawowych (s.28). Jak wynika z przeprowadzonych analiz w ustawie nie zostały określone sankcje wynikające z ich nieprzestrzegania, a także nie ma skutecznego nadzoru ze strony upoważnionych organów, co prowadzi do lekceważenia norm i braku ich przestrzegania (s. 29). Czwarty wniosek dotyczy aktywności bibliotek pełniących zadania bibliotek powiatowych i tymi są biblioteki działające w miastach na prawach powiatu oraz biblioteki miejskie realizujące zadania bibliotek powiatowych (s.30). Jak stwierdza Pani mgr Mazur "Określenie zakresu działania poszczególnych rodzajów bibliotek, w związku z reformą administracji samorządowej, mogło mieć charakter mało przemyślanych i przypadkowych działań. ... tworząc nowy szczebel samorządu - powiat, ustawodawca usilnie starał się zapewnić mu do realizacji podobny do gmin i województw wachlarz różnorodnych zadań publicznych. Jednakże na bazie ustawy o bibliotekach można stwierdzić, że takie rozwiązanie jest zdecydowanie nietrafione. Ponadto w ustawie o bibliotekach brakuje też określenia zadań dla bibliotek, których organizatorem jest miasto na prawach powiatu" (s. 30).

W odniesieniu do tego rozdziału zbędne wydaje się zamieszczenie na s.24 informacji dotyczących liczby mieszkańców, czytelników, udostępnień na zewnątrz i na miejscu w odniesieniu do bibliotek działających na terenie 17 powiatów, czy (na s.26-27) dotyczących bibliotek w miastach na prawach powiatu, zwłaszcza, że takie pogłębione analizy są przedmiotem rozważań w rozdziale 4.

Rozdział 2 zatytułowany jest *Porozumienia w sprawie przekazania zadań biblioteki powiatowej* (s.32-48). Ponieważ w województwie śląskim wśród 17 powiatów zaledwie 1 powiat prowadzi taką celowo zorganizowaną bibliotekę wobec tego w pozostałych 15 powiatach (w jednym powiecie ani nie utworzono takiej biblioteki ani nie przekazano takich

zadań innym bibliotekom) zadania bibliotek powiatowych pełnią inne biblioteki, zgodnie z zapisami ustawy o bibliotekach.

W tym rozdziale Pani mgr M. Mazur przeanalizowała sytuację bibliotek działających na terenie województwa śląskiego, które takie "powiatowe" zadania pełnią. Działania te obejmują współpracę z wojewódzką biblioteką publiczną przy realizacji określonych zadań, nadzór merytoryczny nad pracami bibliotek gminnych i kontrola zadań w określonych zakresach. Jak z wynika z przeprowadzonych analiz w większości powiaty w województwie śląskim realizują te zadania bez tworzenia własnych jednostek organizacyjnych, z wyjątkiem wspomnianego powiatu gliwickiego. Ważne jest stwierdzenie Doktorantki, że nadzór merytoryczny nad bibliotekami gminnymi jest podwójny zarówno ze strony biblioteki wojewódzkiej jak i powiatowej. Pani mgr Mazur ukazała także, że zadania biblioteki powiatowej zostały określone dość przypadkowo i "wydaje się, że wprowadzając reformę administracji samorządu terytorialnego usilnie starano się uwiarygodnić potrzebę wprowadzania powiatu, jako średniego szczebla administracji samorządowej" (s.40).

Podrozdział (2.1) tego rozdziału poświęcony jest dotacjom na realizację zadań biblioteki powiatowej, w którym Pani mgr Mazur przeanalizowała wysokość wsparcia finansowego na realizację zadań biblioteki powiatowej, przyznawanego bibliotekom miejskim w 15 powiatach. Przedmiotem porównania były lata 2010 i 2016. Łącznie analizą objęto 466 placówek w roku 2010 (s.43) oraz 459 w roku 2016 (s.45). W 2010 roku wysokość dotacji wahała się między 155 tys. a 30 tys., co oznacza, że dotacja ta wynosiła od 445 zł do 81 zł miesięcznie w przeliczeniu na 1 placówkę biblioteczną (s.44). Analogicznie w 2016 roku wysokość dotacji zawierała się w przedziale 170 tys. a 35 tys., czyli między 653 zł a 89 zł miesięcznie w przeliczeniu na 1 placówkę (s.45-46). Także w tym przypadku Doktorantka doszła do bardzo ciekawych wniosków. Pokazała, że są ogromne dysproporcje w wysokościach przyznawanych dotacji, ich wysokość była przeważnie dziełem przypadku i świadczy o niewiedzy władz samorządowych na temat zakresu działania bibliotek powiatowych i liczby placówek działających w sieci na terenie powiatu. Jednocześnie podkreśliła, że dla samorządu powiatowego przekazanie zadań bibliotek powiatowych, w drodze zawartego porozumienia z organizatorem biblioteki miejskiej działającej na terenie powiatu jest korzystniejsze ze względów ekonomicznych, a także ze względów organizacyjnych, ponieważ nie trzeba tworzyć odrębnej jednostki organizacyjnej (s. 47-48). Dodała również spostrzeżenie, "że dualizm w zakresie nadzoru nie jest klarowny i z założenia narusza zasadę komplementarności.wskazane ustawowo zadania bibliotek powiatowych zaczynają się dezaktualizować i formuła bibliotek powiatowych w kształcie nadanym ustawą o bibliotekach nie przystoi do współczesności" (s.48).

W odniesieniu do tego rozdziału sugeruję zmianę tytułu, aby precyzyjniej oddawał treść rozdziału np. na: "Biblioteki województwa śląskiego realizujące zadania powiatowych bibliotek publicznych", bo rozważania dotyczą treści - zadań realizowanych przez biblioteki, a porozumienia są tylko spisanyymi ustaleniami między organizatorem biblioteki a samorządem powiatowym.

Rozdział 3: *Zmiany w sieci bibliotek działających w województwie śląskim w miastach na prawach powiatu oraz bibliotek miejskich realizujących zadania bibliotek powiatowych w latach 1999-2016* (s. 49-89), z 3 podrozdziałami.

Przedstawiona w tym rozdziale analiza odnosi się do:

-3.1. bibliotek działających w miastach na prawach powiatu. Nazwa tego podrozdziału: *Miasta na prawach powiatu*. Przeanalizowane i zaprezentowane tu materiały dotyczą wszystkich bibliotek działających na terenie województwa w latach 1999-2016 (orientacyjnie było to 346 placówek w roku 1999 oraz 299 w roku 2016). Są to zmiany liczbowe wiążące się z zamykaniem lub łączeniem bibliotek, tworzeniem nowych, likwidacją filii spowodowaną różnymi czynnikami, "podyktowanymi zmieniającymi się uwarunkowaniami społecznymi, ekonomicznymi, postępowaniem technicznym oraz potrzebami mieszkańców oczekujących kompleksowego i nowoczesnego świadczenia usług" (s.59). Zmiany ich lokalizacji miały z kolei na celu zapewnienie lepszych warunków lokalowych użytkownikom, w tym także niepełnosprawnym.

-3.2. miejskich bibliotek publicznych, realizujących zadania powiatowych bibliotek publicznych. Nazwa tego podrozdziału: *Powiaty - zmiany w sieci 12 miejskich bibliotek publicznych, realizujących zadania powiatowych bibliotek publicznych*. Zamieszczona tu analiza dotyczyła zmian wprowadzonych w latach 1999-2016 w sieci bibliotek miejskich realizujących na dzień 1.01.2016 zadania bibliotek powiatowych. Analizą objęto sieć biblioteczną obejmującą 12 bibliotek oraz 68 filii, które przetrwały od 1999 roku. Liczba tych filii w 2016 roku zmniejszyła się o 7 w stosunku do roku będącego początkiem tych dociekań naukowych (s.78).

-3.3. bibliotek gminnych. Tytuł podrozdziału: *Powiaty - zmiany w sieci bibliotek gminnych*. w tym jednostronicowym podrozdziale Doktorantka stwierdza, że w latach 1999-2016 sieć bibliotek gminnych działających w obrębie 17 powiatów województwa śląskiego uległa wielu zmianom. "Zostały w tym czasie zlikwidowane lub połączone 63 filie, a utworzono 17 placówek. Z liczącej w 1999 roku 532 placówki sieci bibliotek gminnych, w 2016 r. pozostało 488, czyli o 46 mniej" (s.89).

Także w przypadku tego rozdziału 3, w odniesieniu do nazw podrozdziałów wskazane byłoby ujednoczenie ich tytułów, np. 3.1. *Zmiany w bibliotekach działających w miastach na prawach powiatu*; 3.2. *Zmiany w sieci 12 miejskich bibliotek realizujących zadania powiatowych bibliotek publicznych*; 3.3. *Zmiany w sieci bibliotek gminnych*.

Zastrzeżenia dotyczą ponadto stopnia głębokości przeprowadzonej analizy. O ile w odniesieniu do bibliotek działających w miastach na prawach powiatu poświęcono im 27 stron, w odniesieniu do bibliotek miejskich realizujących zadania bibliotek powiatowych - 12 stron, to bibliotekom gminnym zaledwie 1 stronę.

Rozdział 4: *Przeobrażenia bibliotek powiatowych w latach 1999-2016* (s. 90-218). Dotyczy zmian w działalności powiatowych bibliotek publicznych wynikających z:

- nowego podziału kompetencji między organami administracji rządowej i samorządowej, dzięki czemu samorzady uzyskały większe uprawnienia
- decentralizacji państwa
- przystąpienia do Paktu Północnoatlantyckiego i integracji z Unią Europejską.

Analizując przeobrażenia bibliotek publicznych Autorka starała się wskazać czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, które miały wpływ na te zmiany.

Wśród czynników zewnętrznych Doktorantka zwróciła uwagę na kwestie związane z populacją oraz demografią w odniesieniu do liczby zarejestrowanych czytelników oraz liczby udostępnień materiałów bibliotecznym na zewnątrz i na miejscu (s. 91).

Natomiast w odniesieniu do czynników wewnętrznych Pani mgr M. Mazur przybliżyła przeobrażenia, jakie nastąpiły w samych bibliotekach, które były uwarunkowane zmianami prawnymi, rozwojem cywilizacyjnym, postępem technologicznym i globalizacji, a także poprawą infrastruktury i wyposażenia bibliotek oraz możliwością pozyskania środków finansowych - krajowych i zagranicznych. Nie bez znaczenia dla tych przekształceń byli pracownicy bibliotek, zarówno ich liczebność jak i wykształcenie.

Jest to najbardziej rozbudowany wewnętrzny rozdział. Składa się z 5 podrozdziałów, w których występują dalsze podziały.

Podrozdział 4.1. Zatytułowany jest *Porównanie danych z roku 1999 i 2016*, a w nich zawarto dalsze podziały: dotyczące mieszkańców (4.1.1), czytelników (4.1.2), sieci placówek (4.1.3), liczby mieszkańców przypadających na 1 placówkę (4.1.4), liczby czytelników przypadających na 1 placówkę (4.1.5), udostępniania materiałów bibliotecznych (4.1.6), udostępniania na 1 placówkę (4.1.6.1), udostępniania na 1 mieszkańca (4.1.6.2) oraz udostępniania na 1 czytelnika (4.1.6.3).

Kolejny podrozdział (4.2.) zatytułowany jest: *Lata 1999-2016*, w którym zamieszczono dalsze podrozdziały dotyczące mieszkańców, czytelników, struktury wiekowej zarejestrowanych czytelników (4.2.1, 4.2.2, 4.2.2.1). Podrozdział 4.2.3 zawiera analizy w zakresie udostępniania; 4.2.4. Modernizacji bazy lokalowej bibliotek; 4.2.5 Komputeryzacji i wyposażenia bibliotek. W podrozdziałach 4.2.4 i 4.2.5 Doktorantka przeanalizowała jak środki unijne, dotacje ministerialne czy programy np. Biblioteka+ wpłynęły na przeobrażenia bibliotek działających w województwie śląskim. W całym tym podrozdziale 4.2. pojawiają się stwierdzenia (np. s.127) dotyczące przyczyn spadku liczby czytelników spowodowanego malejącą liczbą mieszkańców.

W dalszej części rozdziału 4 zamieszczono podrozdziały dotyczące zmian w wykształceniu kadry bibliotecznej (4.3) i działalności bibliotek (4.4). W odniesieniu do podrozdziału 4.3. na stronach 167-181 wymienione są najbardziej popularne i oryginalne zagadnienia i tematyka poruszana podczas szkoleń i kursów. Wyliczenie tych przedmiotów na prawie 14 stronach wydaje się być mało przydatne dla toku rozważań tu zaprezentowanych. Raczej powinna to być zwięzła konstatacja pokazująca zmieniające się zainteresowania i ich przełożenie na zmiany dokonujące się w bibliotekach. W przypadku tego drugiego podrozdziału (4.4) zaznaczyć należy, że także ten tytuł nie oddaje jego zawartości treściowej (może sugerować różnorodną działalność), bowiem dotyczy nie całości działalności bibliotecznej ale tylko pewnego jej wycinka, a mianowicie prac na rzecz popularyzacji czytelnictwa, edukacji i kultury. Ostatnią częścią tego rozdziału jest Podsumowanie (4.5).

Oprócz faktu, że jest to rozdział najdłuższy i nieproporcjonalny w stosunku do innych, to jest on chaotycznie ustrukturyzowany, a jego elementy składowe są mało precyzyjnie nazwane np. 4.1. *Porównanie danych z roku 1999 i 2016* czy rozdział 4.2. *Lata 1999-2016*. Dopiero wczytanie się w ich treść ukazuje, że w 4.1. są zaprezentowane analizy w odniesieniu do różnych bibliotek (Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach, powiatowych-ziemskich, realizujących zadania powiatowych czy powiatowych- grodzkich), a w rozdz. 4.2. są przedstawione dane zbiorcze. Nie mniej jednak pewne dane występujące w obu podrozdziałach powtarzają się. Ponadto w rozdziale 4.1. niekonsekwentnie analizowano dane, przy niektórych rozpatrywanych problemach pominięto Powiatową Bibliotekę Publiczną w Gliwicach (4.1.4; 4.1.5; 4.1.6.1; 4.1.6.2; 4.1.6.3).

Rozdział 4 kończy się podsumowaniem (4.5), w którym zawarte są treści powtarzające się w Rozdz. 5 .Zakończenie (s. 219-231).

Uzupełnieniem zrzębu głównego pracy są:

- tabele, zamieszczone na stronach 232-267, ilustrujące omawiane zagadnienia;
- bibliografia, zamieszczona na 27 stronach (s.271-298), która zawiera opracowania oraz źródła (w których zamieszczono będące podstawą do badań sprawozdania z działalności bibliotek, ustawy, rozporządzenia, dzienniki urzędowe, porozumienia wraz z aneksami, lokalne akty prawne, statuty);
- abstrakty w języku polskim i angielskim.

Uwagi szczegółowe

- Zastrzeżenia recenzentki wywołuje prezentacja materiałów badawczych: nieproporcjonalny podział treści przypisanych do rozdziałów (mają po 20, 16, 40, 127, 11 stron), nietrafne ustrukturyzowanie tekstu, powodującego powtórzenia i wrażenie chaosu. Także uporządkowanie wewnętrzne rozdz. 4 i nazwy podrozdziałów powinny być inne, aby lepiej oddawały zamieszczone treści.
- W moim odczuciu w odniesieniu do tabel lepszym rozwiązaniem byłoby umieszczenie ich w zrzębie głównym przy analizowanych treściach. Ponadto, we *Wstępie* brak jest jakichkolwiek informacji na temat tabel, które są zamieszczone na końcu pracy. Co prawda na stronie 92 w przypisie 4 Doktorantka podała, że tabele zostały pogrupowane tematycznie w bloki dotyczące: Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gliwicach, powiatów, 12 bibliotek realizujących zadania bibliotek powiatowych, miast na prawach powiatu oraz pozostałe, ale informacja ta ginie wśród innych informacji. W rozwiązaniu zastosowanym przez Panią mgr Mazur można by również powtórzyć tę informację przed samym wykazem tabel.
- Uwagi dotyczą formy sporządzania przypisów. Doktorantka podaje najpierw dane dotyczące oznaczenia artykułu czy ustępu a potem dalej tytuł ustawy. Poprawnie byłoby podać najpierw tytuł ustawy (np. "Ustawa z dnia 27.06.1997 o bibliotekach (tekst jednolity DzU z 2018 r. poz. 574) a następnie szczegółowe informacje dotyczące konkretnego przywołania "art. 4., ust.2" . Przy kolejnych odwoływaniach się do tej samej ustawy należy już bez powtarzania wszystkich elementów opisu, podać jedynie dane identyfikujące daną ustawę... op. cit. i podać konkretny artykuł. np. "Ustawa z dnia 27.06.1997 o bibliotekach...op. cit. art. 13, ust.1"
- Także w odniesieniu do bibliografii w części Opracowania razi chaotyczne zaprezentowanie wykorzystanych publikacji. Nie wiadomo wg jakiego klucza porządkowano je, bo nie wg alfabetycznego. Jest: Izdebski, Zybert, Sitarska, Robertson, Cisek, Kulesza).

Oceniając stronę edytorską należy podkreślić jej staranność. Z trudem znalazłam drobne niedociągnięcia językowe.

Wniosek końcowy:

Dysertacja Pani mgr Małgorzaty Mazur dotyczy bardzo ważnego i aktualnego zagadnienia. Doktorantka wykonała rzetelną pracę analizując dokumenty dotyczące kilkuset bibliotek działających na terenie województwa śląskiego. W przedstawionej do recenzji pracy przeprowadzone badania stanowią realizację nakreślonych we *Wstępie* celów, które zostały sformułowane w sposób komunikatywny, a wyciągnięte wnioski są przekonujące.

Dokonane analizy pozwoliły uzyskać odpowiedź na postawione w pracy pytanie "Czy powiatowe biblioteki publiczne są potrzebne w polskim systemie bibliotecznym (w sieci), czy nie

Poczynione przez Doktorantkę spostrzeżenia i wnioski mają dużą wartość poznawczą i mogą być pomocne przy nowelizacji przepisów dotyczących instytucji kultury, których tu egzemplifikacją są biblioteki, a także mogą stać się inspiracją do usprawniania działań bibliotek i rozwijania konstruktywnej współpracy między władzami samorządowymi a organizatorami bibliotek działających nie tylko na terenie województwa śląskiego. Stąd pozytywnie oceniam wkład pracy Doktorantki w analizy zgromadzonego materiału źródłowego.

Przedstawione uwagi dotyczące struktury pracy, uporządkowania bibliografii, usytuowania tabel czy zasad redakcji przypisów w końcowej ocenie nie wpływają negatywnie na moją aprobatywną ocenę całości pracy.

Przedstawioną do recenzji dysertację Pani mgr Małgorzaty Mazur *Uwarunkowania prawne i przeobrażenia powiatowych instytucji kultury w latach 1999-2016 na przykładzie bibliotek publicznych województwa śląskiego*, oceniam jako spełniającą warunki określone w art. 13.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym i tytule w zakresie sztuki. Tym samym wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Małgorzaty Mazur do następnego etapu, przewidzianego odpowiednią procedurą.

